

# Öğretmenlerin Öğretim Duygu Durumları ile Örgütsel Destek Algıları Arasındaki İlişki

Türkan ARGON<sup>a</sup>, Ömer YILMAZ<sup>b</sup>

(a) Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, Bolu, Türkiye

(b) Bartın Üniversitesi Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı., Bartın, Türkiye (Sorumlu yazar)

## Giriş

İnsan duygularının iş ortamındaki konumu, gösterilme biçimleri, örgütsel performanstaki etkisi giderek artan şekilde tartışılmaya başlanmıştır (Seçer, 2005). Bireysel açıdan duygular, kişinin bir olaya karşı beslenen olumlu veya olumsuz hislerle verdiği iç ya da dış tepkiler olarak ifade edilirken (Babaoğlu, 2010), Damasio (1996; Akt. Dilekçi, 2018) örgütsel açıdan ele almış ve örgütlerdeki sosyal ve organik yaşantıları düzenleyen mekanizmaların uyumlu birleşimi olarak görmüştür. İnsan davranışlarına önemli derecede etkisi bulunan duygular bireysel olduğu kadar örgütlerde yönetimsel süreçlerde çalışanlar için de önemli bir faktördür (Akgün, Keskin & Byrne, 2009). Duygular, iyimser olma, sevinçli olma gibi olumlu duygulardan, engelleme, kızgın olma gibi olumsuz duygulara kadar farklılık gösterebilmekte (Korkmaz, 2005), bu durum çalışma ortamına yansımaktadır.

Öğretim duygu durumları ise eğitim örgütleri olan okullarda öğretmenlerin mesleklerini yerine getirirken hissettikleri duygu durumlarıdır. Örneğin sınıfta öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde görevlerini yaparken yaşadıkları duygu durumları (kaygı, gurur, haz alma, öfke, umut ve hayal kırıklığı gibi) sınıf iklimini kaliteli hale getirebilmekte, yaşanan duygularsa öğretmenin öğretim duygu durumlarını oluşturmaktadır (Dilekçi, 2018). Sutton ve Wheatley (2003) öğretmenlerin olumlu öğretim duygu durumları arasında sevgi, şefkat ve ilgi ile öğretimden duyulan haz, doyum ve zevk duyguları göstermektedir. Olumsuz duygu durumları arasında ise öfke, hayal kırıklığı ve kaygı duyguları bulunmaktadır. Bu duygulardan *kaygı duygusu*, sınıfta öğretmenlerin kendilerini gergin hissetmelerine neden olmakta, bu durum diğer mesleklerden daha yoğun yaşamaktadır. Gelişimsel bir sürece bağlı olan öğretmenlerin kaygı durumunda öğretmenlik öncesi süreçte kaygısız bir deneyim varken, öğretmenliğin başlangıcında kaygı duyulmakta ve ilerleyen dönemlerde ise öğrencilerin ve kendi eğitimsel gelişimleri için bireysel öğretim performanslarından duydukları kaygı artmaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerde kaygı, meslek başından itibaren devam eden bir duygudur (Coates ve Thoresen, 1976). Meslekte yeni öğretmenler öğretimi yürütmenin karmaşıklığı ve hedefleri başarmadaki kararsızlık nedeniyle kaygı yaşayabilmektedirler (Sutton ve Wheatley, 2003). *Gurur duygusu* ise öğretmenlik mesleğini yapanlarca duyulan bir duygudur. Saygı duyulan ve güvenilen öğretmenler daha çok gurur duymakta, gururlu hissetmeleri mesleki başarı ve bağlılıklarını artırmaktadır (McLaughlin, 1992). Öğretmenlerin meslekleri ile gurur duymaları bireysel bir duygulanım olduğu kadar kültürel bir edimdir. Zira toplumsal rolleri gereği, öğretmen olarak çalışanların mesleğiyle gurur duymaları beklenen bir durumdur (Metz, 1987). *Haz alma duygusu*, memnuniyet, coşku, zevk gibi duyguları barındıran bir duygudur. Sıradanlıktan kaçınma, uzak ve yapılan işi hazla yapmayı ifade eden mesleki haz duygusu, öğretmenlikte de var olan bir duygudur ve olumlu duygulara sahip öğretmenler mesleki haz duygusunu daha çok yaşamakta, bu sayede işlerine daha heyecanlı ve coşkulu yaklaşmaktadırlar (Erdoğan, 2013). *Öfke duygusu* ise kızgın olma, şiddet, saldırganlık ve zorbalık gibi kavramlarla ilişkili olup olumsuz bir duygudur (Yöndem ve Bıçak, 2008). İnsanlar, uğradıkları haksızlık karşısında öfke duygusunu açığa çıkarmakta ve bu

duygu insan kırıldığında, ihtiyaçları ihmal edildiğinde yaşanmaktadır (Baydilli, 2015). Öfke temelde sağlıklı bir insan duygusu olmakla birlikte, kontrol edilemediğinde saldırgan davranışlara neden olabilmektedir. Öfkenin yıkıcı davranışlara neden olmasını engellemek için kontrol edilebilir olması gerekir (Aslan, 2014). Oysa mesleklerini çeşitli baskı ve endişe duyguları altında yapan öğretmenler, dersler sırasında öfkeyle tepki verecekleri birçok durumla karşılaşmaktadırlar. Örneğin belirlenen sınıf kurallarının öğrencilerce ihlal edilmesi öğretimde ortaya çıkan öfke duygusunun kaynağı, kuralların ihlaliyse öğretimi engelleyen bir etmen olabilmektedir (Sutton ve Wheatley, 2003). *Umut duygusundaki* umut, geleceğe yönelik koyulan amaçların gerçekleştirilmesindeki sahip olunan olumlu beklentilerle iyi hisler yaratarak kişiyi eyleme geçiren özelliktir (Özlem, 2006). Bireylerin kendileri için önemli hedefler koymasında etkili olan bu duygu, kişinin bu hedefleri gerçekleştirme sürecinde ihtiyaç duyduğu araçları ve kendilerini motive edici kaynağı sunmaktadır (Erdoğan, 2013). *Hayal kırıklığı duygusu da* beklentilerle örtüşmeyen bir sonuca verilen psikolojik bir tepkidir ve beklentilerle sonuçların uyumsuzluğu ne kadar büyükse hayal kırıklığı da o kadar büyük olmaktadır (Bell, 1985). İnsanlarda bazı beklentilerin gerçekleşmemesi durumunda ortaya çıkan memnuniyetsizlik olarak ifade edilen hayal kırıklığı duygusu (Levering, 2000), günlük insan ilişkilerinde yaşanabilmektedir (Bunkers, 2012). Örneğin okulda gayet iyi davranışlar sergileyen bir öğrencinin öğretmenine kötü davranması, öğretmeni hayal kırıklığına düşürürken (Levering, 2000), öğretmenin öğretim faaliyetini yerine getirmesini zorlaştırmaktadır (Sutton ve Wheatley, 2003). Bireyin beklentileri ne kadar yüksekse, hayal kırıklığı da o derece büyük olmaktadır ve bu duyguyu yaşayanlar gelecekle ilgili kötümserliği kapılabilmektedir.

Algılanan örgütsel destek ise örgütün işgörene yönelik tutumlarının, işgörence algılama şekliyle ilişkili olup (Giray, 2010), örgütsel değerlerin işgörenlerin iyiliğini önemsemesi ve mutluluklarını artıran bir nitelikte olmasını belirtmektedir. Yüksek örgütsel desteğin işgörenlerde etkili çalışma davranışları ortaya çıkardığı belirtilirken, çalışanların kendilerini güvende hissetmelerini ve arkalarında örgütün varlığını hissetmelerine neden olmaktadır (Özdevecioğlu, 2003). Eğitim örgütlerinde ise öğretmenlerin mesleklerini yerine getirirken olumlu duygular kadar olumsuz duygular yaşamaları da bilinen bir durumdur (Bell, 1985; Levering, 2000; Sutton ve Wheatley, 2003; Dilekçi, 2018). Yaşanılan olumsuz duygu durumları, öğretmenlerle birlikte öğrencileri, sınıftaki duygu iklimini ve öğrenci-öğretmen etkileşimini olumsuz etkileyebilmektedir (Fried, Mansfield, ve Dobozy, 2015). Bu durumun yansıması ise okul performansında ile verimlilikte görülmektedir. Zira Alcan'a (2018) göre örgütsel destek algısı öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarını etkilediği gibi, örgütsel bağlılığın alt boyu olan duygusal bağlılığın yüksek düzeyde olması, öğretmenlerin kurum duygusal iklimine de olumlu etki etmesini sağlamaktadır. Sarıkaya'ya (2019) göre ise örgütsel destek algısı düşük olan öğretmenlerin mesleki doyumları da düşük olup, bu durum beraberinde olumlu öğretim duygu durumlarından haz, gurur ve umut duygularının düşük düzeyde olmasını, olumsuz duygu durumlarından kaygı, öfke ve hayal kırıklığı duygularının da yüksek olmasına neden olabilmektedir. Örgütsel desteği arkasında hisseden öğretmenlerin ise duygu durumlarının olumlu olması beklenmektedir.

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin öğretim duygu durumları ile örgütsel destek algıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemektir. Bu doğrultuda önce öğretmenlerin öğretim duygu durumları ve örgütsel destek algı düzeyleri belirlenmiş, ardından aralarında anlamlı ilişki olup olmadığı tespit edilmiştir.

## Yöntem

Araştırma, ilişkisel tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişkeni arasındaki ilişkiyle birlikte, geçmişte ya da şurada mevcutta oluş biçimini betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2000).

Araştırmanın çalışma evrenini Bartın ilinde ilkököl, ortaokul ve liselerde görev yapan, gönüllü olarak araştırmaya katılan 248 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada hız ve pratiklik kazandırmak amacıyla kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Öğretmenlerin demografik özelliklerine göre; %61,7'si kadın, %38,3'ü erkek; mesleki kıdem bakımından %28,6'sı 21 yıl ve üzeri, %27'si 1-5 yıl arası, %19'u 16-20 yıl arası, %14,1'i 6-10 yıl arasında, %11,3'ü 11-15 yıl arasındadır. Öğretmenlerin %37,5'i ortaokullarda, %33,5'i ilkökullarda ve %29'u liselerde çalışmakta; %85,'i lisans, %14,5'i lisansüstü mezundur.

Verilerin toplanmasında Öğretim Duygu Durumları Ölçeği ve Algılanan Örgütsel Destek Ölçeği kullanılmıştır. *Öğretim Duygu Durumları Ölçeği*, Hong, Heddy, Ruan, You, Kambara, Nie ve Monobe (2016) tarafından geliştirilmiş, Dilekçi ve Sezgin-Nartgün (2019) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek kaygı, gurur, haz alma, öfke, umut ve hayal kırıklığı duyguları olmak üzere 6 boyut, 27 maddeden oluşmakta ve 5'li likerttir. Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları alt boyutlarda .73 ile .89 arasında, toplamda .73 olarak belirtilmiştir. Bu araştırmada ise güvenilirlik katsayıları alt boyutlarda .72 ve .85 arasında, toplamda .61 olarak hesaplanmıştır. *Algılanan Örgütsel Destek Ölçeği* ise Eisenberger, Huntington, Hutchison ve Sowa (1986) tarafından geliştirilmiş ve Giray (2010) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 12 maddelik ölçek tek boyutlu ve 5'li likerttir. Belirtilen Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ,93'ken bu araştırmada ,77 olarak hesaplanmıştır. Ölçeklerin değerlendirme aralıkları; 1,00-1,79 kesinlikle katılmıyorum/çok düşük, 1,80-2,59 kısmen katılmıyorum/düşük, 2,60-3,39 kararsızım/orta, 3,40-4,19 katılıyorum/yüksek, 4-20-5,00 ise tamamen katılıyorum/çok yüksek şeklindedir.

Veri analizi aşamasında normallik dağılımına bakılmış, normal dağılımın sağlanmadığı görülmüş ( $p < .05$ ). Öğretmenlerin öğretim duygu durumları ile örgütsel destek algılarını belirlemek için aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış, ilişki için non-parametrik testlerden Sperman Rho's Korelasyon Analizi uygulanmıştır.

## **Bulgular**

### *Öğretmenlerin öğretim duygu durumları ve algıladıkları örgütsel destek düzeyleri*

Yapılan betimsel istatistiklere göre; öğretmenlerin öğretim duygu durumlarından kaygı ( $\bar{x}=1,69$ ) ve hayal kırıklığı ( $\bar{x}=1,84$ ) duyguları düşük düzeyde, gurur ( $\bar{x}=4,29$ ) ve haz alma ( $\bar{x}=4,33$ ) duyguları çok yüksek umut duygusu ( $\bar{x}=4,15$ ) ise yüksek düzeydedir. Buna göre öğretmenler öğretim faaliyetlerini yerine getirirken olumlu öğretim duygu durumları olan gurur, haz alma ve umut duygularını oldukça fazla düzeyde yaşarken; kaygı, öfke ve hayal kırıklığı duygularını oldukça az yaşadıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin algıladıkları örgütsel desteğe algıları ise yüksek düzeydedir ( $\bar{x}=3,75$ ). Buna göre öğretmenler okullarından yüksek düzeyde destek görmekte, diğer bir ifadeyle örgütsel destek algılarının oldukça fazla olduğu, okullarından yardım, takdir ve ilgi gördükleri söylenebilir.

### *Öğretmenlerin öğretim duygu durumları ile örgütsel destek algıları arasındaki ilişki*

Öğretmenlerin öğretim duygu durumları ile örgütsel destek algıları arasındaki ilişkiye yönelik yapılan Sperman Rho Korelasyon analizi sonucu algılanan örgütsel destek ile kaygı ( $r=-,459$ ) ve hayal kırıklığı duyguları ( $r=-,406$ ) arasında negatif yönlü orta düzeyde; öfke duygusuyla ( $r=-0,249$ ) negatif yönlü, düşük düzeyde anlamlı

ilişki bulunurken; haz alma ( $r=0,579$ ) ve umut duygularıyla ( $r=0,579$ ) pozitif yönlü, orta düzeyde; gurur duygusuyla ( $r=,268$ ) pozitif yönlü, düşük düzeyde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Buna göre örgütsel destek ile olumsuz öğretim duygu durumları olan kaygı, öfke ve hayal kırıklığı arasında negatif bir ilişki; olumlu öğretim duygu durumları olan gurur, haz alma ve umut arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir.

### **Tartışma, Sonuç, ve Öneriler**

Araştırmaya göre öğretmenlerin öğretim duygu durumlarından kaygı duygusu çok düşük, öfke ve hayal kırıklığı duyguları düşük, gurur duygusuyla haz alma duygusu çok yüksek, umut duygusu ise yüksek düzeydedir. Buna göre öğretmenlerin mesleklerinden çok yüksek düzeyde gurur duydukları, öğretim yapmaktan çok yüksek düzeyde haz aldıkları ve öğretmenlik mesleğinin kendilerine yüksek düzeyde umut sağladığı söylenebilir. Buna karşın olumsuz öğretim duygu durumları olan kaygı, öfke ve hayal kırıklığı duygularını oldukça az yaşadıkları, bu doğrultuda öğretim yaparken çok düşük düzeyde kaygılandıkları, öfkelenedikleri ve hayal kırıklığı yaşadıkları söylenebilir. Dilekçi (2018) de öğretim duygu durumlarından kaygı duygusunun çok düşük, gurur duygusunun yüksek, haz alma ve umut duygularının çok yüksek, öfke ve hayal kırıklığı duygularının düşük düzeyde olduğunu belirlemiştir. Öğretmenlerin kaygı durumlarını Ekşi (2006) orta, Gönültaş (2017) düşük düzeyde belirlerken, öfke düzeylerini Türker (2010) düşük düzeyde, umut düzeylerini Düvenci (2015) ve Erdoğan (2013) yüksek düzeyde olduğunu belirlemiştir. Buna göre araştırmanın sonuçları literatürle benzerlik göstermektedir. Araştırma öğretmenlerin örgütsel destek algılarının yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Eğriboyun (2013), Geçer (2015), Taşkın (2016) ile Argon ve Ekinci (2017) de öğretmenlerin örgütsel destek algılarının yüksek düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma sonucu literatürle tutarlılık göstermektedir.

Araştırmaya göre öğretmenlerin algıladıkları örgütsel destekle kaygı ve hayal kırıklığı duyguları arasında negatif yönlü orta düzeyde; öfke duygusu ile negatif yönlü, düşük düzeyde; haz alma ve umut duygusu ile pozitif yönlü, orta düzeyde; gurur duygusu ile pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Buna göre öğretmenlerin yüksek örgütsel destek algısı, kaygı duygusunun düşük düzeyde gerçekleşmesine, öfkelenmenin azalmasına ve hayal kırıklığının düşük çıkmasına neden olurken; gurur, haz alma ve umut duygularının artmasına neden olduğu söylenebilir. Öğretiminden yüksek düzeyde gurur duyan, haz alan ve umutlanan öğretmenlerin örgütsel destek algılarının da yüksek düzeyde gerçekleşmesi muhtemeldir. Yine örgütsel destek algısı beklenen bir sonuç olan öğretmenlerin kaygı, öfke ve hayal kırıklığı duygularına olumlu etki ederek, düşük çıkmalarına neden olmuştur. Zira okulundan yüksek düzeyde yardım, takdir ve ilgi gören öğretmenlerin olumlu öğretim duygu durumlarının yüksek, olumsuz öğretim duygu durumlarının ise düşük çıkması beklenmektedir. Buna göre algılanan örgütsel destek olumlu öğretim duygu durumlarını olumlu etkilediği söylenebilir. İlgili literatürde de Dilekçi (2018) de öğretmenlerin kaygı, öfke ve hayal kırıklığı duygularının uyumsal performans algıları ile orta düzeyde negatif bir ilişki olduğunu; gurur, haz alma ve umut duyguları ile uyumsal performansla orta düzeyde pozitif yönlü ilişkili olduğunu belirlemiştir. Erdoğan (2013) ise özyeterlik ile mesleki haz ve umut duyguları arasında pozitif ve orta düzeyde ilişki olduğunu, mesleğe yönelik yeterlik algısının yüksek olmasının meslekle gurur duyulmasını sağladığını, bu durumun meslekten haz almayı ve mesleğe yönelik gelecek beklentilerini artırdığını belirtmektedir. İş tatmin yüksek olan öğretmenler aynı zamanda gurur, haz alma ve umut duygularını yüksek düzeyde yaşayan öğretmenlerdir (Sutton ve Wheatley, 2003). Ayrıca literatürde örgütsel destek algısının örgütsel güven, bağlılık ve özdeşleşmeyle pozitif ilişkiye sahip olduğunu ortaya koyan araştırmalar vardır (Özdevecioğlu, 2003; Eğriboyun, 2013; Hatipoğlu, 2015; Sezgin-Nartgün ve Taşkın, 2017; Alcan, 2018).

Araştırma öğretmenlere okulları tarafından sağlanan örgütsel desteğin, öğretim sürecinde yaşadıkları duygu durumlarını artırdığını göstermektedir. Yani okulun öğretmenine sağladığı yardım, yaptığı takdir ve gösterdiği ilgi, öğretmenlerdeki olumlu öğretim duygu durumları olan gurur, haz alma ve umut duygularını yüksek kalmasına katkı sağlayıp, öğretim faaliyetlerindeki artan eğitim kalitesi olarak geri dönüş yapılmasını sağlayacaktır.

Araştırma sonucunda okul yöneticilerinin öğretmenlerin kendilerinden beklediği ilgi, yardım ve desteği ihmal etmemesi, karar almada öğretmenlerin beklenti ve ihtiyaçlarını dikkate almada bilinçli davranması önerilmektedir. Yöneticisinden yeterli destek gören öğretmenlerin olumlu duygu durumları hissetmeleri (Argon, 2015), örgütsel güven, bağlılık ve özdeşleşmelerinin artması beklenmektedir. Bireysel gelişim konusunda göreceği destek, öğretmenlerin mesleklerine gösterilen onurun da farkına varılmasını sağlayıp, olumlu öğretim duygu durumlarını daha yoğun yaşamayı beraberinde getirecektir.

### Anahtar kelimeler

Öğretim Duygu Durumları, Öğretmen, Örgütsel Destek

### Kaynaklar

- Akgün, A. E., Keskin, H., & Byrne, J. (2009). Organizational emotional capability, product and process innovation, and firm performance: An empirical analysis. *Journal of Engineering and Technology Management*, 26(3), 103-130.
- Alcan, E. E. (2018). *Öğretmenlerin örgütsel destek, örgütsel özdeşleşme ve örgütsel bağlılık alguları arasındaki ilişki* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Argon, T. (2015). Öğretmenlerin sahip oldukları duygu durumlarının okul yöneticilerinin dikkate alıp almamalarına ilişkin görüşleri, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 377-404.
- Argon, T. & Ekinci, S (2017). Teacher views on organizational support and psychological contract violation. *Journal of Education and Practice*, 8(2), 44-55.
- Aslan, H. (2014). *Öfke düzeyi ile örgütsel bağlılık düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi: İstanbul.
- Babaoğlu, E. (2010). Okul yöneticilerinde duygusal zekâ. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 119-136.
- Baydilli, Z. (2015). *Ortaokul öğretmenlerinin çatışma yönetim stilleri ile öfke tarz düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zirve Üniversitesi: Gaziantep.
- Bell, D. E. (1985). Disappointment in decision making under uncertainty. *Operations research*, 33(1), 1-27.
- Bunkers, S. S. (2012). The live dexperience of feeling disappointed: A Parse research method study. *Nursing Science Quarterly*, 25(1), 53-61.
- Coates, T. J. & Thoresen, C. E. (1976). Teacher anxiety: A review with recommendations. *Review of Educational Research*, 46(2), 159-184.
- Dilekçi, Ü. (2018). *Öğretmenlerin öğretim duygu durumları ve algıladıkları uyumsal performansları*. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Dilekçi, Ü. & Sezgin-Nartgün, Ş. (2019). Adaptation of teachers' instructional emotions scale to Turkish culture and revision and descriptive analysis of the scale. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25(1), 51-118.
- Düvenci, F. (2015). *Endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin alıttıkları okullardaki yöneticilerin dönüşümsel liderlik yeterliklerine ilişkin görüşleri ile umut düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi (İstanbul Anadolu Yakası örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Eğriboyun, D. (2013). *Ortaöğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin örgütsel güven, örgütsel destek ve örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişki (Bolu ili örneği)*. Yayınlanmamış doktora tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Ekşi, F. (2006). *Rehber öğretmenlerin okul iklimi alguları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Erdoğan, O. (2013). *İlköğretim öğretmenlerinin öz yeterlik ve başarı algularında yordayıcı olarak akademik iyimserlik, umut ve mesleki haz*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi: Ankara.
- Fried, L., Mansfield, C. & Dobozy, E. (2015). Teacher emotion research: Introducing a conceptual model to guide future research. *Issues in Educational Research*, 25(4), 415-441.
- Geçer, A. (2015). *Liselerde çalışan öğretmenlerin kayırmacılık ve örgütsel destek algı düzeyleri (Muğla ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.

- Giray, M. D. (2010). *İş yerinde destek algılarının liderlik stilleri ve örgütsel sonuç değişkenleri ile ilişkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Gönüldaş, H., (2017). *Özel eğitim öğretmen adaylarının ve öğretmenlerinin öz-yeterlik alguları ile kaygı ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Hatipoğlu, Z. (2015). *Öğretmenlerin örgütsel destek algılarının örgütsel özdeşleşme seviyelerine etkisi: Ankara Çankaya ilçesinde bir uygulama*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çankaya Üniversitesi, Ankara.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri-kavramlar, ilkeler, terimler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Korkmaz, M. (2005). Duyguların ve liderlik stillerinin öğretmenlerin performansı üzerinde etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 11(3), 401-422.
- Levering, B. (2000). Disappointment in teacher-student relationships. *Journal of curriculum studies*, 32(1), 65-74.
- McLaughlin, M. W. (1992). How district communities do and do not foster teacher pride. *Educational leadership*, 50(1), 33-35.
- Metz, M. H. (1987). Teachers' pride in craft, school subcultures, and societal pressures. *Educational Policy*, 1(1), 115-134.
- Özdevecioğlu, M. (2003). Algılanan örgütsel destek ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişkilerin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2).
- Sarıkaya, Ş. (2019). *Öğretmenlerin iş doyumunun yordayıcısı olarak örgütsel güven ve örgütsel destek algısı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Seçer, H. Ş. (2005). Çalışma yaşamında duygular ve duygusal emek: sosyoloji, psikoloji ve örgüt teorisi açısından bir değerlendirme. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 813-834.
- Sezgin-Nartgün, Ş. ve Taşkın, S. (2017). Relationship between teacher views on levels of organizational support–organizational identification and climate of initiative. *Universal Journal of Educational Research*. 5(11), 1940-1954.
- Sutton, R.E., & Wheatley, K.F. (2003). Teachers' emotions and teaching: A review of the literature and directions for future research. *Educational Psychology Review*, 15(4), 327-358.
- Taşkın, S. (2016). *Öğretmenlerin örgütsel destek ve örgütsel özdeşleşme düzeyleri ile inisiyatif iklimi arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Türker, S. (2010). *Öğretmenlerin Çatışma yönetim stratejileri ile sürekli öfke ve öfke ifade düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (10. Baskı). *Ankara: Seçkin Yayıncılık*.
- Yöndem, Z. D., & Bıçak, B. (2008). Öğretmen adaylarının öfke düzeyi ve öfke tarzları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-15.